

Wspólny list otwarty
do Rady Gubernatorów Europejskiego Banku Inwestycyjnego

Bruksela, Warszawa, 18 czerwca 2018 r.

Sz. P.
Teresa Czerwińska
Ministerstwo Finansów
Świętokrzyska 12
00-916 Warszawa

Szanowna Pani Minister,

Europejski Bank Inwestycyjny kończy 60 lat, to poważny wiek.

Jako publiczna instytucja udzielająca pożyczek na prywatne i publiczne inwestycje, EBI odegrał kluczową rolę we wzmacnianiu spójności Unii Europejskiej, przynosząc korzyści obywatelkom i obywatelom Europy. W ostatnim dziesięcioleciu Bank pełnił coraz ważniejszą funkcję makroekonomiczną – w tym celu dokapitalizowano go kilkakrotnie i udostępniono fundusz gwarancyjny w ramach Planu Inwestycyjnego dla Europy. Zadaniem Europejskiego Banku Inwestycyjnego było również coraz szersze wspieranie działań zewnętrznych Unii Europejskiej.

Obecnie na horyzoncie pojawiają się nowe wyzwania, zwłaszcza w kontekście negocjacji dotyczących kolejnego budżetu UE oraz nadchodzących wyborów do Parlamentu Europejskiego. Sześćdziesiąte urodziny EBI to zatem okazja, żeby wyciągnąć wnioski z dotychczasowej historii Banku, ale też spojrzeć w przyszłość i zająć się strukturalnymi problemami dotyczącymi modelu biznesowego i praktyki działania Banku.

Uważamy, że nadszedł czas na fundamentalną reformę Banku i ponowne przemyślenie jego priorytetów inwestycyjnych. Dla zmaksymalizowania pozytywnego wkładu Banku w zrównoważony rozwój Unii Europejskiej niezbędna jest bardziej rygorystyczna selekcja inwestycji, w której priorytetem byłaby jakość, a nie ilość. Publiczne finanse UE będą miały kluczowe znaczenie dla osiągnięcia przez Unię Celów Zrównoważonego Rozwoju, ale bez zmiany dotychczasowych praktyk nie będzie to możliwe.

Jako Gubernatorzy EBI i Ministrowie Finansów mogą Państwo kształtować zasady rządzące operacjami Banku, a także zainicjować w swoich krajach debatę publiczną na temat reform strukturalnych finansowego ramienia UE.

Na podstawie naszego dziesięcioletniego doświadczenia w monitorowaniu operacji i polityk EBI przedstawiamy poniżej 9 najważniejszych zaleceń, dzięki którym działania Banku stałyby się bardziej zbieżne z zasadą zrównoważonego rozwoju i wniosłyby większy wkład w zgodne z interesem publicznym przemiany gospodarcze i społeczne w Europie:

1/ **EBI musi stać się liderem działań na rzecz klimatu:** Działania służące wypełnieniu celów Porozumienia Paryskiego przyczynią się do zrównoważonego rozwoju na całym świecie. W tym kontekście dalsze wspieranie inwestycji w paliwa kopalne nie ma uzasadnienia. Zamiast tego, działania

na rzecz klimatu podejmowane przez Bank powinny zmierzać do zwiększenia poziomu inwestycji w efektywność energetyczną i rozproszone odnawialne źródła energii o większym znaczeniu lokalnym i regionalnym;

2/ EBI musi być zarządzany bardziej demokratycznie: Obserwujemy obecnie erozję zaufania do instytucji publicznych, w tym zwłaszcza unijnych, dlatego tym ważniejsze jest większe otwarcie się Banku na interakcje z obywatelami. Należy wzmocnić starania o większy udział społeczeństwa w tworzeniu polityk Banku. EBI musi również bardziej zadbać o to, by społeczności i obywatele, których dotyczą skutki finansowanych przez Bank inwestycji, mieli możliwość skutecznego wyrażenia swojej opinii na ich temat oraz dostęp do efektywnego i niezależnego mechanizmu wnoszenia zażaleń;

Model zarządzania Bankiem ma już 60 lat i niewiele się zmienił od czasu powstania. Pora na jego realną rewizję. W organach zarządzającym Bankiem musi być więcej miejsca na dialog, przejrzystość i odpowiedzialność za podejmowane decyzje. Nawet jeśli obecny Statut Banku miałby pozostać bez zmian, to nadanie Radzie Dyrektorów złożonej z przedstawicieli państw członkowskich większych uprawnień do sprawowania kontroli nad zarządzaniem Bankiem byłoby ważnym krokiem, dzięki któremu decyzje EBI stałyby się bardziej merytoryczne, odpowiedzialne i demokratyczne;

3/ Zewnętrzny nadzór nad EBI powinien zostać wzmocniony: Instytucje europejskie mogą zagwarantować poszanowanie europejskich wartości i norm również przez bank Unii Europejskiej. Komisja Europejska, Parlament Europejski, Europejski Trybunał Obrachunkowy i Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych powinny otrzymać większe uprawnienia w dziedzinie nadzoru nad strategicznymi kierunkami działania Banku, jego politykami i operacjami, a także większe możliwości wpływania na nie, dzięki czemu decyzje Banku byłyby podejmowane w bardziej odpowiedzialny sposób;

4/ EBI powinien działać bardziej przejrzysto: Europejski Bank Inwestycyjny musi zwiększyć poziom przejrzystości, zarówno wewnątrz organów zarządzających nim, jak i na poziomie poszczególnych projektów. Zamiast rutynowo chować się za zasłoną tajemnicy handlowej, Bank powinien zadbać o to, by jego działania służyły interesowi publicznemu. Szczególnej uwagi wymaga zwiększenie przejrzystości działań banku prowadzonych przez pośredników finansowych (w tym przede wszystkim banki komercyjne i fundusze inwestycyjne);

5/ EBI musi zmienić podejście do rajów podatkowych: W obliczu niedawnych skandali podatkowych EBI powinien przyjąć bardziej odpowiedzialną politykę w tym zakresie i nie udzielać wsparcia klientom zaangażowanym w unikanie opodatkowania lub uchylanie się od opodatkowania. Tym samym Bank dałby przykład innym publicznym instytucjom finansowym;

6/ Prawa człowieka muszą stać na pierwszym miejscu: Najważniejszym priorytetem dla Banku powinny być ochrona i umacnianie praw człowieka. EBI powinien wzmocnić mechanizmy należytej staranności na poziomie projektów, aby zawsze mieć pewność, że wspierane przezeń inwestycje są realizowane z poszanowaniem podstawowych wartości przyświecających działaniom zewnętrznym UE i nie przyczyniają się do pogwałceń praw człowieka;

7/ Inwestycje publiczne nie powinny służyć budowie „twierdzy Europa”: Niedawne rozstrzygnięcia, w myśl których EBI miałby mocniej zaangażować się w obszarach obronności i bezpieczeństwa, kontroli granic oraz zarządzania migracją, nie są zgodne z zasadniczą misją Banku, a działania w wymienionych dziedzinach nie powinny być częścią mandatu odpowiedzialnego społecznie i ekologicznie pożyczkodawcy;

8/ Należy wzmocnić zasadę należytej staranności i kontroli nad inwestycjami: Najwyższy czas, by EBI faktycznie wdrożył deklarowaną przez siebie zasadę „zero tolerancji dla nadużyć i korupcji”. Liczne przykłady zaangażowania Banku w projekty, co do których toczą się śledztwa korupcyjne, rzucają cień na praktyki Banku w tym zakresie. Niedawny skandal Dieselgate pokazał, że EBI musi lepiej

monitorować i starannie oceniać wszystkie finansowane przez siebie inwestycje, zwłaszcza wtedy, gdy publiczne wsparcie trafia do sektora prywatnego;

9/ **EBI powinien zaprzestać finansowania katastrofalnych w skutkach partnerstw publiczno-prywatnych:** Rola Banku nie sprowadza się do dbania o własną rentowność. EBI odpowiada również za to, by finansowane przez siebie projekty przynosiły korzyści ekonomiczne obywatelom Europy i państwom członkowskim. W przeszłości Bank wspierał inwestycje, które okazywały się fiaskiem z punktu widzenia długu publicznego i interesu obywateli, poczynając od projektu Castor w Hiszpanii po różne inwestycje w Irlandii, Grecji czy Hiszpanii badane obecnie przez Europejski Trybunał Obrachunkowy. Interes publiczny powinien być najważniejszym wyznacznikiem w odniesieniu do wszystkich instrumentów finansowych stosowanych przez EBI.

Mamy nadzieję, że weźmie Pani te postulaty pod uwagę i zechce przyczynić się do ich realizacji, sprawując mandat Gubernatora EBI i Ministra Finansów.

Może Pani liczyć w tym względzie na uważne zainteresowanie i wsparcie organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

Z wyrazami szacunku

W imieniu sygnatariuszy

Joanna Furmaga,

Prezes

Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć

Bankwatch Romania

Both ENDS (the Netherlands)

Bretton Woods Project (United Kingdom)

CEE Bankwatch Network

Centre for Transport and Energy (Czechia)

CEPA - FoE Slovakia

CNCD-11.11.11 (Belgium)

Counter Balance (Czechia)

The Corner House (United Kingdom)

Estonian Green Movement - FoE Estonia

Focus (Slovenia)

Green Liberty (Latvia)

Hnuti Duha - FoE Czech Republic

Les Amis de la Terre (France)

National Society of Conservationists - FoE Hungary

Observatori del Deute en la Globalització (Spain)

Polish Green Network

Platform London (United Kingdom)

Re: Common (Italy)

Urgewald (Germany)

Za Zemiata – FoE Bulgaria

